

ŠOLSKI CENTER POSTOJNA
SREDNJA ŠOLA
Gimnazija Ilirska Bistrica

Referat pri predmetu sociologija

KULTURNA RAZNOLIKOST

Ključne besede: etnocid, genocid, multikulturacija, akulturacija, interkulturacija, globalizacija, protiglobalizacija, etnocentrizem, kulturni relativizem, kulturna pluralnost, subkulture

Avtor: Jana Frank, 3. A/IB

Mentor: Gorazd Brne, univ. dipl. fil. in prof. soc.

Podpisana avtorica izjavljam, da je ta pisni izdelek moje lastno delo.

Ilirska Bistrica, januar 2015

1 UVOD

Kulture se razlikujejo med seboj, poznamo pa tudi razlike znotraj vsake. Moj namen je predstaviti posledice stikov kultur, odnos med kulturami ter pogled ljudi na ostale kulture. Zavedati se moramo, da naša kultura ni edina in tudi ni 'prava', ljudje smo med seboj različni in to pluralnost moramo spoštovati in gojiti-spoj kultur v okviru globalizacije je po eni strani dober, po drugi strani pa zmanjšuje edinstvenost posameznih kultur. Prav tako bi rada predstavila različna vrednotenja ostalih kultur ter oba načina pogleda nanje. Zaključila bom s kulturno pluralnostjo, subkulturami.

2 KULTURNA RAZNOLIKOST

2.1 Opredelitev pojma 'kultura'

Gledano s sociološkega vidika obsega pojem kultura vse človekove tako materialne in duhovne stvaritve (vrednote, norme, moralna presoja, pravila, razlage sveta in človeka, umetnost, običaji, navade, simboli in razni drugi znaki), ki se prenašajo iz generacije v generacijo. Razvoj teh pri človeku pa je pogojen z načinom življenja v človeški skupnosti; mišljenje, presojanje, delovanje, bivanje.

2.2 Kulturna raznolikost in medkulturni stiki

Skozi razvoj človeštva se je v skupnostih, posebno v tistih, ki so bile bolj oddaljene od drugih, pojavila zelo razgibana kulturna raznolikost. Tako ocenjujejo, da danes na svetu obstaja okoli 1000 raznolikih kultur.

Med temi kulturami pride do različnih srečanj in stikov. Število teh se je povečalo predvsem od časa evropske kolonizacije do danes.

Posledic stikov je več, tako ločimo:

Etnocid

Je uničenje kulture, njenih značilnosti in posebnosti - uničenje kulturne identitete. Vse to poteka z prepovedjo uporabe maternega jezika, uničevanjem knjig, spomenikov, tudi vsiljevanjem kulture in navad tistega, ki vse to izvaja.

Bistvena razlika med etnocidom in genocidom je, da pripadniki prizadete kulture preživijo, okrnjena je le kultura sama. (*primer- etnocid Nemcev nad Slovenci*)

Genocid

Je fizično uničenje in iztrebljanje ljudstva, ki je katerekoli narodnosti, rase, etnične ali verske skupine. Cilj je popolno izkoreninjenje tega ljudstva. (*primer-genocid Hitlerjevega režima nad judi v 2. svetovni vojni*)

Multikulturacija

Je obstoj nekih posameznikov ali skupin z različnimi kulturnimi značilnostmi v isti družbi ali državi. Navadno v tem primeru ena kultura prevlada. Enačimo jo s pojmom **akomodacija**, ki pomeni toleranco med kulturami.

Akulturacija

Je prilagajanje priseljene kulture kulturi, v katero so se naselili.

Interkulturalizem

Je medsebojni vpliv in prevzemanje značilnosti kultur. Poteka preko sodelovanja in intenzivnih stikov, prepletanja različnih kultur. Nekateri ga imajo bolj za ideal kot za dejansko možno stanje.

V grobem lahko rečemo, da med kulturami ob teh stikih pride do sodelovanja - medsebojnega bogatenja, lahko tudi konfliktov kultur in podrejanja, ki ga spremlja zanikanje edinstvenosti drugih kultur ali pa celo iztrebljanja kultur.

Pomembno vlogo v odnosu do drugih kultur odigrajo **ideologije**, na podlagi katerih pripadniki kulture tudi delujejo v odnosu do drugih. V negativen odnos velikokrat vodi **diskriminacija** -negativna oblika obravnavanja drugih, ki temelji na podlagi rasnih ali kulturnih in drugih drugačnosti.

2.3 Globalizacija v povezavi z izginjanjem kulturne raznolikosti

Sociolog Petre Worsley je postavil znameniti rek, da '*danes prvič obstaja enovitna človeška družba*'. Včasih smo poznali le posamezne človeške družbe, civilizacije, kulture. Temu pojavu pravimo **globalizacija**, zaobjema pa rast in povezovanje med kulturami vsega sveta, pomembno vlogo igra tudi sodelovanje med njimi.

Globalizacija je postala intenzivna po 2. svetovni vojni, v 70. letih do danes. Njene posledice so poenotenja kultur, hkrati pa tudi izginjanje posebnosti vsake kulture same. Svet postaja vse manjši in povezan, podoben si- to se kaže recimo v arhitekturi (velemesta), prehrani (verige trgovin- McDonalds), modnih dodatkih, oblačenju (jeans), turizmu po svetu, glasbi, pojavu svetovnega jezika-angleščine, ter drugi pojavi.

Kljub globalizaciji, podobnosti kultur in povezanosti pa ne obstaja neka svetovna kultura. Kulturni pretok/difuzija poteka namreč neenakomerno čez kulture in poteka (večinoma) iz razvitih v manj razvite kulture.

Ob temu je potrebno omeniti tudi pojem **protiglobalizacija**, to so gibanja, ki se ne upirajo globalizaciji sami temveč se borijo bolj proti naraščanju neenakosti, svetovni revščini, izkoriščanju in izčrpavanju surovin, opozarjajo na ekonomske probleme itd.

3 ETNOCENTRIZEM IN KULTURNI RELATIVIZEM

Ko pride do stika kultur je prvi odziv ljudi vrednotenje nove kulture glede na svojo kulturo-temu pravimo **etnocentrizem** (kulturo-centrizem). Preko etnocentrizma delimo druge kulture glede na svojo na višje in nižje, preko takšnega ocenjevanja ostalih kultur lahko pride do diskriminacije (*primer- kolonializem*)

Poznamo tudi pojem **evropocentrizem**, ki označuje pogled Evropejcev na kulture drugih- neevropskih kultur.

Kulturni relativizem je ocenjevanje kulture z vidika nje same. Predvsem nas zanima pomen, smisel te kulture za njene pripadnike. Ob takšnem načinu ocenjevanja nam pomagajo različni znanstveniki, ki se trudijo to kulturo razumeti, preučiti. Raznolikost kultur preko kulturnega relativizma dojemamo na enaki ravni, ne ločujemo jih na višje in nižje.

Ob omembi obeh pogledov na kulture je potrebno omeniti, da so vse kulture med seboj enakovredne, vsaka ima neke svoje posebnosti in je edinstvena.

4 KULTURNA PLURALNOST – SUBKULTURE

Sodobne kulture so heterogene, kompleksne, notranje strukturirane in slojevite (stratificirane), posledica vsega tega je kulturna pluralnost.

Poleg kulturnega poenotenja se pojavlja tudi znotraj kulturna slojevitost. Temu pravimo pojav **subkultur**, podkultur- znotraj kulture se pojavljajo tudi vzorci manjših kulturnih posebnosti, ki pripadajo posameznim skupinam, manjšemu delu populacije.

Tako je subkultura skupina, ki spada v veliko, dominantno kulturo in jo tudi sprejema, vendar ima neko svojo posebnost po kateri se loči od dominantne kulture.

Protikulture so skupine, ki so v sovražnem odnosu do prevladujočih značilnosti kulture, znotraj katere so.

Subkultur se lahko pojavijo na osnovi:

- družbenega položaja,
- izobrazbe,
- generacijske pripadnosti,
- poklica,
- religije,
- etnične pripadnosti.

Največkrat se pojavljajo mladinske subkulture, ki so se razcvetele v 50. letih prejšnjega stoletja, predvsem v ZDA. Njihov nastanek je povezan z:

- hitrim naraščanjem življenjskega standarda,
- podaljševanjem šolanja,
- razvojem storitvenega sektorja,
- širjenjem človekovih pravic, svobode,
- širjenjem sredstev množične komunikacije.

Predvsem mediji so vplivali na širitev subkulturnih posebnosti. Radio, televizija, avdiotehnologija, pa tudi gradnja prostorov, ki so omogočili množične prireditve, razvoj popkulture, ki je privabljala ljudi.

Družbeni problemi, s katerimi so se spopadali mladi pa so vodili tudi v uporništvu. Podžgala ga je brezposelnost, vojna (v Vietnamu), nazadnjaški pogled starejših generacij.

Ljudje lahko pripadamo več subkulturam hkrati. Preko subkultur zadostimo potrebo po pripadnosti, ter v sodobnem svetu pridobimo neko identiteto.

5 SKLEP

Svet je mozaik različnih kultur. Ob stiku z drugimi se od njih lahko učimo, predvsem pa je pomembno, da smo do njih strpni. Vse kulture so med seboj enako pomembne, ne glede na stopnjo razvoja ali dobrine, ki so jim na voljo.

Pomembno je, da smo v koraku s časom, vendar moramo paziti, da s tem ohranjamo tudi svojo tradicijo in ne podležemo globalizaciji sodobnega časa.

Poleg strpnosti do drugih kultur moramo paziti tudi na strpnost do subkultur znotraj naše kulture, te so prav tako pomembne.

Vse to sem spoznala ob pisanju tega referata. Snov mi je dala vpogled v stvari, ki so se mi zdele do sedaj povsem vsakdanje (recimo vrednotenje drugih kultur, način pogleda nanje, na

probleme in pa rešitve ki nastanejo ob stiku kultur) vendar so kljub temu zelo pomembne. Nanje bom odslej bolj pozorna.

6 VIRI

M. Počkar, S. Andolšek, T. Popit, A. Barle - Lakota, A. Pluško (2011): UVOD V SOCIOLOGIJO. Učbenik za sociologijo v gimnazijskem izobraževanju. Ljubljana: DZS.

Flere, S. (1998): SOCIOLOGIJA. Maribor.

G. Tomc, M. Velikonja, B. Šaver, D. Mal, P. Stankovič, A. Rozina, N. Velikonja, M. Ceglar, M. Prezelj, M. Gregorič, P. Jurman, I. Bašin (1999): URBANA PLEMENA. Subkulture na Slovenskem v devetdesetih. Ljubljana: Študentska založba.

Genocid, dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Genocid> (6. 2. 2016).

Etnocid, dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Etnocid> (6. 2. 2016).

Sociologija, dostopno na: <http://www.slideshare.net/quest69ed9a/sociologija> (7. 2. 2016).

Kulturna pluralnost, dostopno na: <http://www.ilb.scpo.si/kulturna-pluralnost/> (8. 2. 2016).